

پایداری مدیریت منابع آب کشاورزی و بهینه‌سازی الگوی کشت

بتول فولادی هلیله^۱ و صادق رحمانی^۲

۱- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان (zfooladi@yahoo.com)

۲- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

چکیده

آب از عوامل اصلی و مؤثر در فعلیت بخشیدن به عنصر انسان در محیط می‌باشد و رابطه انسان با محیط طبیعی بدون توجه به ذخایر آب و یا منابع قابل دسترسی بدان از نظر کاربردی، فقط می‌تواند رابطه‌ای یک‌جانبه و بی‌ریشه باشد. از سویی دیگر، با توجه به شرایط آب و هوایی خشک و نیمه‌خشک ایران، محدودیت منابع آب مهم‌ترین مانع در توسعه کشاورزی پایدار در بخش وسیعی از کشور به شمار می‌رود. کمبود منابع آب، علاوه بر کند کردن روند توسعه کشاورزی، باعث زیان‌هایی نیز در آینده خواهد شد. پیاده‌سازی نظام بهره‌وری آب کشاورزی در ساختار مدیریت آب کشور، یکی از راهکارهای توصیه شده است. لذا برای جلوگیری از بحران، باید به سمت مدیریت تقاضای آب از جمله به سمت تغییر در الگوی کشت حرکت کرد. تغییر الگوی کشت فعلی به الگوی کشت بهینه، یکی از اصلی‌ترین محورهای راهبرد بهبود شیوه‌های مدیریت کشاورزی برای مدیریت تقاضای آب کشاورزی است. از این رو، برنامه‌ریزی مناطق زیر کشت و تعیین الگوهای بهینه آن برای مدیریت سامانه‌های تولیدی کشاورزی، به‌ویژه در مناطق خشک و نیمه‌خشک که از کمبود آب رنج می‌برند و عدم قطعیت برنامه‌های زراعی در آن از احتمال بیش‌تر برخوردار است، امری ضروری است. در این نوشتار علاوه بر تعریف مفاهیم مهم الگوی کشت و مدیریت آب، مؤلفه‌های اثرگذار بر تعیین الگوی بهینه کشت و راهکارهایی برای ترویج الگوی کشت مناسب و بهره‌برداری بهینه از منابع آب ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: پایداری کشاورزی، بهینه‌سازی، الگوی کشت، مدیریت آب